

כְּשִׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים דְּבַר, עַד שֶׁהִטְעִים לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ הַזֶּה, שְׁכַתוֹב אָרֶץ מְמֹנָה יֵצֵא לֶחֶם, וְאֵז נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְהַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְתִינּוֹק לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא מִפִּיר עַד שְׁטוּעִם לֶחֶם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ וְלֹא הִכִּירוּ בַּדְּבָרִים שֶׁלְמַעֲלָה עַד שֶׁאֶכְלוּ לֶחֶם עֲלִיּוֹן, וְאֵז יָדְעוּ וְהִפִּירוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּשְׂרָאֵל יָדְעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאֵי אֶרֶץ הַזֶּה, וְלֹא יִכְלוּ, עַד שֶׁטְעָמוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, וּמִי הוּא? שְׁמַיִם, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵז יָדְעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְעַד שֶׁאֶכְלוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ מְקוֹם, [וְעַד שֶׁלֹּא אֶכְלוּ לֶחֶם בְּאֵלֵי הַמְּקוֹמוֹת] לֹא יָדְעוּ דְּבַר וְלֹא הִפִּירוּ.

בָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּ. אָמַר, וַדַּאי עַל זֶה הָעִיר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה, וְעַל כֵּן הִרְאִיתִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הִזֶּה הַלֶּחֶם. קָמוּ וְהִלְכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רָאוּ שְׁנֵי פְרוֹת, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נִקְבָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵינִי לָנוּ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׂאִינוּ זָכָר וְנִקְבָּה, וְכָל מֵה שֶׁבְּאֶרֶץ - כֶּף גַּם בֵּינָם.

פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַּ וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וְגו'. וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ, מִיֵּן יָדְעָה? הֲרִי אָמְרוּ שְׂגָעָה הַחֲמוֹר, וְלָאָה יָדְעָה וַיֵּצְאָה אֵלָיו, וְגַרְם לוֹ שִׁיִּצֵּא מִמֶּנָּה יִשְׁשָׁכֵר. זֶהוּ שְׁכַתוֹב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם אֶלָּא גָרַם, שֶׁהַחֲמוֹר גָּרַם לוֹ. אָמְרָה לָאָה: וַדַּאי יָדַעְתִּי שְׂאֵם יִכְנַס יַעֲקֹב לְמִשְׁכַּן רַחֵל, אֵינִי

נִהְיָא. פִּינָן דְּאֶכִּיל נִהְיָא, אֲתַעַר לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא. כֶּף כֶּף נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעֵי מַדִּי, עַד דְּאִטְעִים לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֶחֶם מִהָאֵי אָרֶץ, דְּכַתִּיב אָרֶץ מְמֹנָה יֵצֵא לֶחֶם, וּכְדִין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא לִיהַ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וַיִּנוּקָא לֹא יָדַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעָא, עַד דְּטְעִים נִהְיָא דְּהָאֵי עֲלֵמָא.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ בְּמַלְיָן דְּלַעֲיִלָא, עַד דְּאֶכְלוּ לֶחֶם עֲלָאָה, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲשַׁתְּמוּדְעוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר וּבְעָא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּינִדְעוּן יִשְׂרָאֵל יִתִּיר, בַּהֵהוּא אֲתֵר דְּאֲתַחְזִי לְהָאֵי אָרֶץ. וְלֹא יִכִּילוּ, עַד דְּטְעָמוּ לֶחֶם, מִהֵהוּא אֲתֵר, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמַיִם. דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲסַתְּפְלוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר, וְעַד דְּאֶכְלוּ לֶחֶם מִהֵהוּא אֲתֵר, (כ"א וְעַד דְּלֹא אֶכְלוּ לֶחֶם מֵאֵלֵין אֲתֵרִי) לֹא יָדְעוּ מִיַּדִּי וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ.

אָתָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקִיָּה. אָמַר, וַדַּאי עַל דָּא אֲתַעַר לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהָאֵי, וְעַל דָּא שִׁירוּתָא דִּישְׂרָאֵל לְמַנְדַּע, לֶחֶם הָוָה. קָמוּ וְאִזְלוּ, עַד דְּהָיוּ אִזְלוּ, חֲמוֹ תְרִי דְרַמוּסְקִין, חַד דְּבַר וְחַד נוּקְבָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לִית לָן מְלָה בְּעֲלֵמָא, דְּלֹא הָוִי דְּבַר וְנוּקְבָא, וְכָל מֵה דִּי בְּאַרְעָא, הֲכִי נְמִי בִּימָא. פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית ל) וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַּ וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וְגו', וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ, מִיֵּן יָדְעָה. הָא אָמְרוּ דְּגָעָא חֲמָרָא, וְלָאָה יָדַעְתָּ, וְנִפְקַת לִיהַ, וְגָרַם לִיהַ דְּנִפְקַ מִנָּה יִשְׁשָׁכֵר. הָדָא

הוּא דְּכַתִּיב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם, אֶלָּא גָרַם דְּחֲמָרָא גָרַמָא לִיהַ. אָמְרַת לָאָה, וַדַּאי יָדַעְנָא דָּאֵי יִיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁפַּנָּא דְּרַחֵל, לִית לִי